

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 29 Ocak 2013
Nr. Ref.: AGJ 367/13

KARAR

Başvuru No: KO 09/13

Kosova Cumhuriyeti Meclis Başkanı tarafından 04-DO-1357 sayılı yazıyla 18 Ocak 2013 tarihinde teslim edilen Anayasa Değişikli Önergelerinin teyidi

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Mahkeme Heyeti:

Enver Hasani, Başkan
Ivan Čukalović, Başkanvekili
Robert Carolan, Üye
Altay Suroy, Üye
Almiro Rodrigues, Üye
Snezhana Botusharova, Üye
Kadri Kryeziu, Üye
Arta Rama-Hajrizi, Üye

Giriş

1. Kosova Cumhuriyeti Meclis Başkanı Hükümet'in anayasa değişiklik önermesine ilişkin ilk başvurusunu 22 Haziran 2012 tarihinde (KO 61/12 sayılı başvuru) Anayasa Mahkemesi'ne sunarak Anayasa değişiklik önergesinin Anayasa'nın II Kısımında belirtilen hak ve özgürlüklerden herhangi birini kısıtlayıp kısıtlamadığı hakkında anayasa denetim talebinde bulunmuştur.
2. Anayasa Mahkemesi 31 Ekim 2012 tarihinde şu kararı almıştır:

“...
• Oybirliğiyle:

  - I. Meclis Başkanı'nın Anayasa Değişiklik Önerilerine ilişkin olarak 22 Mart 2012 tarihinde yaptığı başvurunun kabul edilmiş olduğuna;
• Oyçokluğuyla:
  - II. Önerilen 1. değişikliğin **“adları belirtilmiş kişiler”** ifadesini içeren 1. fıkrasının Anayasa'nın II. Kısımında belirtilen insan hak ve özgürlüklerini kısıtladığına;
• Oybirliğiyle
  - III. Önerilen 1. değişikliğin 2. fıkrasının Anayasa'nın II. Kısımında belirtilen insan hak ve özgürlüklerini kısıtlamadığına;
  - IV. Anayasa'nın 108. maddesine [Kosova Yargı Kurulu] ilişkin önerilen 2. değişikliğin Anayasa'nın II. Kısımında belirtilen insan hak ve özgürlüklerini kısıtlamadığına karar verilmiştir.
...”
3. Meclis Başkanlığı 17 Aralık 2012 tarihinde (04-P-124/k sayılı karar) Anayasa'nın 67.6 maddesi [Başkan ve Başkan Yardımcılarının Seçimi]: *Başkan ve başkan yardımcıları, Meclis Başkanlığı oluştururlar. Başkanlık, Meclis Tüzüğünde belirtildiği şekilde Meclisin idari işleyişinden sorumludur;* Meclis İçtüzüğü'nün 82. maddesi [Anayasa Değişiklik usulleri]: *“1. Hükümet, Cumhurbaşkanı veya milletvekillerinin dörtte biri (1/4) Meclis İçtüzüğü uyarınca Anayasa Değişiklik önergesi verebilir. 2. Her değişiklik Kosova Cumhuriyeti'nde çoğunluk olmayan topluluklara tahsis edilmiş ve güvence altına alınmış sandalyelere sahip üye tamsayısının üçte ikisinin (2/3) oyu dahil olmak üzere Meclis üye tamsayısının üçte ikisinin (2/3) oyunu gerektirir”* ve Anayasa Mahkemesi'nin KO 61/12 sayılı başvuruya ilişkin kararına dayanarak değişiklik önergesini veren sıfatıyla Kosova Cumhuriyeti Hükümeti'nden aflu ilgili Kosova Cumhuriyeti Anayasası'na ilişkin I. değişiklik önergesini Anayasa Mahkemesi'nin KO 61/12 sayılı başvuru Kararı uyarınca yeniden düzenlemesini talep etmiştir.
4. Anayasa Mahkemesi'nin genel affın anayasal kategori olarak Anayasa'ya konmasına ilişkin tavsiye niteliğindeki AGJ303/13 sayılı kararı uyarınca Adalet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı 11 Ocak 2013 tarihinde Başbakan Hashim Taçi'ye bu tavsiyeyi iletmıştır. Adalet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Başbakan Hashim Taçi'ye kendi Bakanlığının bir genel af yasası hazırlayıp genel af çıkartma usulleri ve istisnaların ile affın gerçekleştirilme şeklinin açıklanacağını da bildirmiştir.

5. Kosova Cumhuriyeti Hükümeti 16 Ocak 2013 tarihinde Anayasa'nın 92.4 fıkrası "*Hükümet, bu Anayasa ve yasalara uygun kararlar alır, yasa tasarıları ve mevcut yasayla diğer yasa hükmünde kararlar hakkında değişiklik önerileri verir ve kendisi tarafından önerilmeyen yasa tasarıları hakkında görüş bildirebilir*" ve 144.1 fıkrası "*Meclis içtüzüğüne göre Hükümet, Cumhurbaşkanı veya Meclis üyelerinin dörtte biri (1/4) tarafından bu Anayasayla ilgili değişiklik ve düzeltme önergesi verebilirler*" uyarınca Adalet Bakanlığı'nın 01/113 sayılı Kosova Cumhuriyeti Anayasası'nın değişiklik önergesine ilişkin kararını (bundan sonra: Hükümet'in Anayasa Değişiklik Önergesi) kabul etmiştir.
6. Kosova Meclisi Başkanı 18 Ocak 2013 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne başvurup Kosova Hükümeti tarafından sunulan Anayasa değişiklik önergesinin Anayasa'nın II Kısmında belirtilen hak ve özgürlüklerden herhangi birini kısıtlayıp kısıtlamadığı hakkında anayasa denetim talebinde bulunmuştur

İlgili Hukuk

7. Başvuru Anayasa'nın 113.9 ve 144.3 fıkralarına, 03/L-121 sayı ve 15 Ocak 2009 tarihli Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasa'nın (bundan sonra: "Yasa") 20 ve 54. maddelerine ile Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (bundan sonra: "İçtüzük") 56. kuralına dayandırılmıştır.

Başvuru Süreci

8. Meclis Başkanı 18 Ocak 2013 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne başvurarak Hükümet tarafından yapılan anayasa değişikliği önergesinin Anayasa'nın II. Kısmında güvence altına alınan hak ve özgürlükleri kısıtlayıp kısıtlamadığı konusunda anayasal denetim talebinde bulunmuştur.
9. Mahkeme Başkanı 25 Ocak 2013 tarihinde Üye Altay Suroy'u raportör yargıç olarak görevlendirmiş, Üye Almiro Rodrigues başkanlığında üyeler Snezhana Botusharova ve Ivan Čukalović'ten oluşan Ön İnceleme Heyeti'ni belirlemiştir.
10. Mahkeme'nin başvuruyu kaydettiği 25 Ocak 2013 tarihinde Meclis Başkanı'na bildirilmiştir.
11. Aynı tarihte başvurunun birer nüshası Kosova Cumhurbaşkanı'na, Kosova Cumhuriyeti Başbakanı'na ve Kosova Ombudsmanı'na gönderilmiştir.
12. Ön İnceleme Heyeti 29 Ocak 2013 tarihinde raportör yargıç Üye Altay Suroy'un raporunu inceledikten sonra Mahkeme Heyeti'ne başvurunun kabul edilirliliği hakkında öneri sunmuştur.

Başvurunun Kabul Edilirliliği

13. Mahkeme, başvurucunun Anayasa'da belirtilip Yasa ve İçtüzükte açıklanan kıstasları yerine getirip getirmediğini değerlendirecektir.
14. Mahkeme öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 113.9 maddesine göre yetkili taraf sayılıp sayılamayacağını belirlemek durumundadır. Söz konusu madde şöyledir:

"Kosova Meclisi Başkanı, verilen anayasal değişiklik önergelerinin Mecliste onaylanmasından önce, bu Anayasanın II. Kısmında güvenceye bağlanmış

hak ve özgürlükleri kısıtlamadığını belirlemek amacıyla (Anayasa Mahkemesi'ne) başvurmalıdır”.

15. Mahkeme, Meclis Başkanı'nın önerilen anayasa değişikliklerinin önceden değerlendirilmesi için başvurduğunu ve Anayasa'nın 113.9 fıkrası uyarınca Meclis Başkanı'nın böyle bir konu için Mahkeme'ye başvurmaya yetkili taraf olduğunu tespit etmiştir.

Anayasal Denetimin Kapsamı

16. Meclis Başkanı, Kosova Cumhuriyeti Hükümeti tarafından yapılan bir (1) değişiklik önermesini sunmuştur.
17. Önerilen değişikliklerin Anayasa'ya uygunluk teyidi, bu Mahkeme'nin KO 29/12 ve KO 48/12 (Kosova Cumhuriyeti Meclis Başkanı tarafından önerilen anayasa değişikliklerine ilişkin 23 Mart 2012 ve 4 Mayıs 2012 tarihli başvurular) sayılı başvurulara ilişkin 20 Temmuz 2012 tarihli Mahkeme Kararı'nın 50 ila 71 maddeleri arasında açıklandığı üzere, sadece Anayasa'nın II. Kısmında belirtilen hak ve özgürlükler değil de Kosova Cumhuriyeti Anayasası'nın tamamının dikkate alınması gerekir.

Değişiklik önergelerinin anayasal denetimi

Önerilen değişiklik: Genel Af

18. Değişiklik önergesinde Kosova Cumhuriyeti Anayasası'nın 65. maddesine yeni bir 15. fıkranın eklenmesini öngörmektedir. Bu fıkra şöyle olacaktır:

“(15) Meclis üye tamsayısının üçte ikilik (2/3) oyçokluğuyla ilgili kanun çıkartılarak genel af çıkartır”.

19. Önerilen değişiklik Meclis'in mevcut yetkilerine bir yetkinin daha, dolayısıyla meclis üye tamsayısının üçte ikilik (2/3) oyçokluğuyla kabul edilecek ilgili genel af yasasıyla yeni bir yetkinin eklenmesini öngörmektedir.
20. Mahkeme, önerilen değişikliğin Anayasa Mahkemesi'nin KO61/12 sayılı başvurusuna ilişkin kararına uygun olduğu görüşündedir. Mahkeme, Anayasa'nın II. Kısmında belirlenmiş insan hak ve özgürlüklerini kısıtlamadığını teyit eder.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

Anayasa'nın 113.9 ve 144.3 maddeleri, Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasa'nın 20. maddesi ve İctüzüğü'nün 56.1 kuralı uyarınca Anayasa Mahkemesi'nin 29 Ocak 2013 tarihinde yapılan duruşmasında oybirliğiyle:

- I. Meclis Başkanı'nın Kosova Cumhuriyeti Anayasa Değişiklik Önerilerine ilişkin olarak 18 Ocak 2013 tarihinde yaptığı başvurunun kabul edilir olduğuna;
- II. Önerilen 1. değişikliğin – Anayasa'nın 65. maddesine Genel Affa ilişkin 15. fıkranın eklenmesinin Anayasa'nın II. Kısmında belirtilen insan hak ve özgürlüklerini kısıtlamadığına karar verilmiştir.
- III. İşbu karar Yasanın 20.4 maddesi uyarınca taraflara bildirilip Resmi Gazetede yayımlanır.
- IV. Karar derhal yürürlüğe girer.

Raportör Yargıç

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Altay Suroy, imza

Prof. Dr. Enver Hasani, imza